

OPROEP TOT DEELNAME AAN DE NIEUWE SOVON-PROJECTEN

HET ATLASPROJECT VOOR WINTER- EN TREKVOGELS

Doel van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels is het in kaart brengen van de verspreiding door het jaar heen van de in het wild voorkomende vogels in Nederland. Naast het ruimtelijk aspect, speelt ook een tijdsaspect mee, zodat het onderzoek in twaalf maandelijkse perioden is verdeeld. De inventarisaties zullen in principe in de bestaande Atlasblokken van $5 \times 5 \text{ km}^2$ plaatsvinden.

Het is de bedoeling dat de medewerkers per maand opgeven, welke vogels zij in een blok hebben aangetroffen. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen overtrekkende vogels en vogels die werkelijk van het terrein gebruik maken en er dus kortere of langere tijd verblijven. Voor dit doel zijn er twee kolommen op de waarnemingskaart aangebracht, die in de betreffende gevallen kunnen worden aangekruist. Bovendien wordt de waarnemers gevraagd een grove schatting te maken van het aantal vogels dat in de betreffende maand in het blok aanwezig is geweest. Hoewel zeer gewenst, is het niet verplicht een aantalsschatting te geven; men mag volstaan met het aankruisen van de waargenomen soorten. Op die manier kan men ook gemakkelijk incidentele waarnemingen doorgeven.

De gegevens van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels kunnen van belang zijn voor een verantwoord natuur- en milieubeheer. Het zal dan misschien mogelijk worden om bepaalde terreinen te beschermen, niet alleen omdat er veel broedvogels voorkomen, maar ook omdat er zich veel wintergasten of trekvogels ophouden. Voorbeelden daarvan zijn de speciale ganzenreservaten en gebieden die in de trektijd voor publiek worden gesloten teneinde een rustig fourageergebied te kunnen zijn (Groote Peel voor de kraanvogels). Maar het is heel goed mogelijk dat dergelijke maatregelen ook voor andere soorten genomen zouden moeten worden. De gegevens kunnen bovendien dienen als basis voor meer gedetailleerd oecologisch onderzoek bv. naar de biotoopkeuze van vogels buiten het broedseizoen in vergelijking met het broedbiotoop.

De inventarisatie zal worden gehouden in de periode oktober 1978 tot en met september 1983. Het ligt in de bedoeling de verzamelde gegevens te bundelen en in de vorm van een Atlas van de Nederlandse Winter- en Trekvogels te publiceren. Indien een dergelijk project na verloop van een aantal jaren herhaald zou worden, krijgt men inzicht in de veranderingen in verspreiding hetgeen vaak een aanwijzing is voor voor- of achteruitgang van bepaalde soorten.

Organisatiestructuur

Voor de inventarisatie ten behoeve van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels is Nederland verdeeld in ± 1750 blokken van 2500 ha . Een aantal blokken samen vormen een distrikt. De voorlopige indeling in distrikten is weergegeven in fig. 1. Elk distrikt heeft een Distriktscoördinator (DC), die tot taak heeft de inventarisatie in zijn distrikt te begeleiden. Daartoe werft hij een zo groot mogelijk aantal medewerkers, die bereid zijn een of meer blokken geheel of gedeeltelijk te onderzoeken. De DC onderhoudt contact met zijn waarnemers: hij stuurt de topografische en waarnemingskaarten rond, neemt de ingevulde formulieren in en stuurt ze door naar de Algemeen Coördinator (AC). De AC is een centrale persoon, die een dagtaak heeft aan de SOVON-projecten. Hij werkt de gegevens uit, houdt de projecten draaiende en stelt nieuwsbrieven en artikelen op waarin algemene informatie over de projecten wordt gegeven en overzichten van de resultaten voorkomen. Iedere medewerker aan de projecten ontvangt twee maal per jaar deze nieuwsbrief.

Het PTT-project voor Wintervogels

Het PTT-project voor Wintervogels is gebaseerd op de Punt-Transekt-Tellingen methode. De tellingen worden gehouden in een drietal telperioden (half november, tweede helft december en half februari), waarbij men in ieder geval aan de december-telling moet deelnemen. Bij iedere telling legt men steeds dezelfde route af. Op deze route liggen 20 telpunten (steeds dezelfde), waar precies 5 minuten moet worden waargenomen. Alle in het wild levende, met zekerheid gedetermineerde vogels, worden genoteerd. De telpunten liggen minimaal 200 m uit elkaar in dicht begroeid en 300 m in open terrein. De totale lengte van de route mag niet meer dan 30 km bedragen. De aanvangstijd van elke route moet steeds ongeveer gelijk zijn ten opzichte van

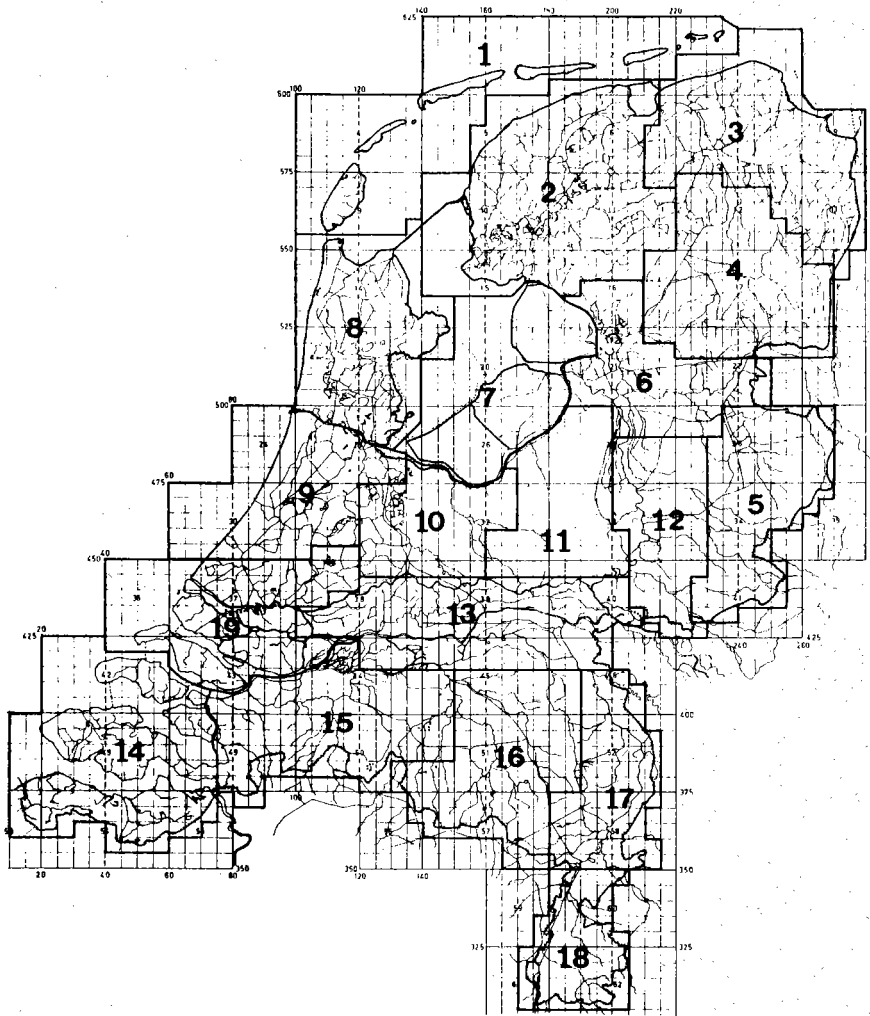

Fig. 1. Indeling van Nederland in 19 distrikten ten behoeve van het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels.

zonsopkomst; de route moet het liefst 's morgens worden afgelegd. Van ieder telpunt wordt het biotoop gecodeerd in een zestal biotooptypen, terwijl de aanwezigheid van sneeuw en ijs moet worden genoteerd.

Uit de resultaten van deze tellingen wordt per jaar per soort een indexcijfer berekend dat aangeeft hoe vaak deze soort werd waargenomen per 100 telpunten. Wanneer men de indexcijfers van de verschillende jaren van een soort vergelijkt, krijgt men een idee over toe- of afname van het aantal vogels van die soort dat in Nederland overwintert. Het PTT-project voor Wintervogels vangt aan in de winter 79/80, doch in de winter 78/79 werden reeds een aantal proeftellingen gehouden.

Deelname

Iedere vogelaar, pas-beginner of oude rot, kan meedoen aan het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels. Hij kan zich opgeven bij de Distriktscoördinator van het distrikt waarin hij wil gaan werken. Van hem ontvangt hij dan de benodigde kaarten. Ook voor deelname aan het PTT-project voor Wintervogels moet men zich opgeven bij de DC. Gezien de aard van dit project zal deze een zekere selectie moeten toepassen, teneinde er zeker van te zijn dat alleen werkelijk geïnteresseerden eraan zullen gaan deelnemen.

Overzicht Distriktscoördinator Atlasproject

- D 1. Waddeneilanden: C. Smit, NIOZ, Postbus 59, 1790 AB Den Burg/Texel (02226-343)
- D 2. Friesland: P. W. Bouma, Bascohof 13, 8711 EW Workum (05151-2092)
- D 3. Groningen: E. Boekema, Holsteinslaan 4, 9752 VR Haren (050-345886)
- D 4. Drente: A. J. van Dijk, Ootmaandijk 1, 7975 PR Uffelte (05215-331)
- D 5. Twente: H. A. Meek, De Plevier 7, 7591 JJ Denekamp (05413-3095)
- D 6. Overijssel N.: J. Nap, H. Dunantstraat 7, 8264 AB Kampen (05202-13336)
- D 7. IJsselmeerpolders: R. Martin, Schouw 48-23, 8232 BC Lelystad (03200-42265)
- D 8. Noord-Holland N.: K. van der Vlies, Heckemerstraat 15, 1926 WK Heemskerk (02510-33726)
- D 9. Zuid-Holland N.: J. B. Buker, Willem Möllhof 9, 1065 AH Amsterdam (020-152766)
- D 10. Utrecht: J. W. D. Loo de, Kievitlaan 31, 3738 EP Maartensdijk (03461-1940)
- D 11. Veluwe: F. Post, Dijkgraaf 4-15B, 6708 PG Wageningen (08370-17890)
- D 12. Midden-IJssel: J. W. Lensink, Veerweg 17, 7213 EA Gorssel (05759-2284)
- D 13. Grote Rivieren: A. Vink, Driemaster 15, 3904 RH Veenendaal (08385-16735)
- D 14. Zeeland: G. Jacobusse, Schoorkenszandweg 8, 4431 NC 's-Gravenpolder (01103-1617)
- D 15. Noord-Brabant W.: H. van Vugt, Bavelse laan 191, 4834 TA Breda (076-655358)
- D 16. Noord-Brabant O.: T. Heijnen, Jan Sluijtersweg 26, 5645 JD Eindhoven (040-114873)
- D 17. Limburg N.: J. Erkens, Aldenhofstraat 79, 6191 GR Neerbeek (04402-2839)
- D 18. Limburg Z.: W. Ganzevles, Kerkstraat 16, 6245 CP Eijsden (04409-2212)
- D 19. Zuid-Holland Z.: F. Maijenburg, De Ruijterstraat 84, 2851 TD Haastrecht (01821-2187)

R. M. Teixeira, Algemeen Coördinator Atlasproject, p/a Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Kemperbergerweg 67, 6816 RM Arnhem. Telefoon 085-452991, tst. 149.